

Izhaja :
vsako soboto in četrtek
popoldne.
Stane za celo leto 15 L.
„ pol leta „ 8 „
„ četrt „ 4 „
Za inozemstvo celo leto
35 L.
Na naročila brez do-
poslane naročnine se ne
moremo ozirati.
Odgovorni urednik:
Polde Kemperle.

GORIŠKA STRAŽA

Št. 2

V Gorici, v četrtek 8. januarja 1925.

Leto VIII.

Nefrankirana pisma se
ne sprejemajo. Oglasi
se računajo po svoji
in se plačajo na pred.
List izdaja kot orodje
„GORIŠKE STRAŽE“
Tisk Zadruga tiskarne
v Gorici
Riva Piazzetta št. 18.
Uprava in uredništvo:
ulica Mameli št. 5.
— (prej Scuole). —

V naše hiše naš list!

Zavedni in izobraženi slovenski možje in fantje vedo, kaj pomeni za naš narod »Goriška Straža«. Ni potrebno torej, da bi razlagali in dokazovali njim, kake važnosti je za naše ljudstvo, da se sedaj ob začetku novega leta naročijo naše družine v čim večjem številu na glasilo goriških Slovencev.

Vse preveč pa je med nami še ljudi, ki ne čitaajo sploh nobenega lista, ljudi, katerim se zdi škoda vsake lire, katero žrtvujejo za časopisje. Te ljudi je treba prebuditi, tem ljudem morajo naši možje in fantje povedati, kaj je njihova sveta dolžnost.

Zakaj mora biti vsak goriški Slovenec naročnik »Straže«?

PRVIČ: Družina, v kateri se čita »Goriška Straža«, ostane narodno zavedna. Naš list goji v ljudstvu slovensko duševnost, se bori za slovensko pravico ter vodi neizprosno boj proti vsem sovražnikom slov. naroda. Ni je posvetne sile, katere bi se »Goriška Straža« prestrašila in pred katero bi se uklonila, ko gre za narodno svobodo našega ljudstva. »Goriška Straža« hoče vzgojiti ponosen slovenski rod, ki spoštuje zakone, a ljubi srčno in pogumno svobodo in pravico svojega naroda. »Goriška Straža« se trudi prekasiti značaj našega ljudstva, ker hoče, da bi živeli na tej zemlji pogumni in neuklonljivi ljudje, ki varujejo dedščino svojih očetov v vseh nesrečah in viharjih zgodovine. Družina, ki bo čitla »Goriško Stražo«, se ne bo nikdar odtilila svojemu narodu, tudi ko bomo zgubili vse slovenske šole in se ne bo čula na sodnijah in prefekturah že zdavnaj nobena slovenska beseda.

DRUGIČ: »Goriška Straža« je neobhodno potrebna za vsakogar, ki hoče vedeti, kaj se godi v naši deželi, v državi in po svetu. Človek, ki ne ve, kaj se godi okoli njega, je kakor slepec, ki tava po temini. O takem pravijo ljudje, da živi z glavo v žaklju. Vsak ga lahko vodi po vrvi in mu natrobi, kar hoče. Mi pa srčno želimo, da bi bilo naše ljudstvo izobraženo in prebujeno. Vsak tujec, ki pride v naše kraje, naj spozna brž, da prebiva tukaj zavedno in omikano ljudstvo.

Koliko politične izobrazbe je dala »Goriška Straža« svojim bralcem samo s političnimi pregledi! Kako je širila obzorje našim kmetom, kako je vzgajala ljudstvo k samostojnemu političnemu mišljenju! Ali ni vzgoja in

politični pouk, ki so ga naši bralci prejeli celo leto, vreden več ko 15 lir?

TRETIČ: »Goriško Stražo« potrebuje vsak pametni gospodar in družinski oče, potrebuje jo vsak davkoplačevalec. Kdo bi bil tolmačil našemu ljudstvu nove zakone, kdo bi ga bil opozarjal na različne predpise, ko bi ne bilo »Straže«? Koliko kazni bi bili plačali naši ljudje, koliko rokov zamudili, koliko škode pretrpeli, da jih ni »Goriška Straža« opominjala in pravočasno poučevala? Samo tisti, ki je tekom celega leta prebiral vestno »Goriško Stražo«, zna soditi, kako resnične so naše besede. Ljudje potujejo večkrat v Gorico in iščejo pouka v tajništvu Kmetско-делavske zveze, nekateri gredo celo k odvetniku ter trošijo po nepotrebnem drag denar, ko bi bolj lahko dobili v »Goriški Straži« pogostoma ves pouk za stonj, ako bi bili nanjo naročeni. Koliko takih slučajev opazujemo mi v Gorici vsaki teden in se jezimo nad ljudsko nezavednostjo. Stotake za železnico in odvetnike imajo, 15 lir za »Goriško Stražo« pa ne!

ČETRTIČ: »Goriška Straža« je pretrpela radi pravice našega ljudstva že vseh vrst preganjanj. Trinajst kazenskih procesov so naperili državni pravdniki proti našemu listu! V dveh je bil naš urednik obsojen na 9 mesecev in pol ječe, eden je ravno sečal v teku. »Goriška Straža« je bila izgnana iz domačije in živela eno leto v pregnanstvu v Trstu. Kdo bi naštel vse grožnje in nevarnosti, katerim je bila izpostavljena »Goriška Straža« za časa nasilnih bojov, ki so divjali v naši deželi!

»Goriška Straža« je edini slovanski list na Primorskem, katerega je oblastvo plenilo in proti kateremu je uporabilo odlok zoper svobodo tiska. Toda »Goriška Straža« se bojev in žrtev ne plaši. Stala bo trdno in zvesto na braniku narodnih in verskih pravic našega ljudstva in ne bo izpuščala rok zastave naših očetov.

Edino, kar zahtevamo, je to, da izvrši tudi ljudstvo svojo dolžnost.

Možje in fantje, žene in dekleta, pojdite na delo in razvijte živahno agitacijo za vašo »Goriško Stražo«. Pojdite od hiše do hiše, od družine do družine, zbirajte nove naročnike, da postane vaše glasilo silno in mogočno in se vkorenini v našem ljudstvu, kakor veličastno drevo, ki ga noben vihar več ne izdere.

Kaj se godi po svetu?

Razpust Radičeve stranke je velikanski dogodek v političnem življenju Jugoslavije. To razume vsak, kdor pomisli, da je v Hrvatski republikanski kmečki stranki organiziranih najmanj 90 od sto vseh Hrvatov. Ne gre torej za majhno, brezpomembno stranci, temveč za ogromno milijonsko organizacijo, v kateri je zbran ves hrvatski narod. Vsak ve, da je Radič naredil mnogo neumnosti, da je nastopal večkrat skrajno lahkomišelnost in brez čuta odgovornosti, ki mora biti ena izmed prvih lastnosti političnega voditelja. Štefan Radič je s svojimi skoki in strastnimi izbruhi silovito škodoval narodu, kateremu je hotel le koristiti in mu priboriti lepšo bodočnost. Sedaj ima priliko premišljevati o svojih napakah in razmotrivati kako prav je imel Korošec, ko je svetoval samo-

premagovanje in treznost. Toda silno napačno bi bilo, ko bi ob razpustu Hrvatske kmečke stranke govorili preveč o Radiču. Po našem ne gre tukaj za Štefana Radiča ampak

Gre za ves hrvatski narod.

Pašič-Pribičevićeva vlada bi se bila morala zavedati, da z razpustom ali tako zvano »obznano« ne udari Štefana Radiča in njegove ožje prijateljce, ampak vse hrvatske dežele jugoslovanske države. Nič ne pomaga dokazovati škodljivost in pogubnost njegove politike: neovrgljivo dejstvo je, da stoji za Radičem ves hrvatski narod, in sicer ne samo kmetje, temveč tudi razumništvu. Redko kedaj se je posrečilo političnemu voditelju vtlesniti v svoji stranki vse upe in vsa stremjenja svojega naroda, kakor se je posrečilo Radiču.

To dejstvo in sicer v prvi vrsti to dejstvo morajo vodilni krogi v Belgradu spoštovati, ako hočejo delati politiko s Hrvati. To dejstvo je morda neprijetno, morda je žalostno, toda je neizpodbitno resnično in edino merodajno pri presojanju sedanjih političnih razmer v Jugoslaviji. Naj so si Pašič, Pribičević in notranji minister Božo Maksimović pri razpuščanju Radičeve stranke mislili karkoli, Hrvatje v Jugoslaviji smatrajo obznano za težak udarec, namenjen proti celemu hrvatskemu narodu.

Zakaj je bila razpuščena Radičeva stranka?

Ko se je Pašič-Pribičevićeva vlada odločila, da razbije in zatre Radičovo stranko, je vzela nase ogromno odgovornost. Posledic nove politike ne moremo danes še presoditi, ker so po našem nepregledne.

Kaj pa je bil vzrok, da se je Pašič-Pribičevićeva vlada odločila za to skrajno sredstvo v boju zoper Radičovo gibanje? Notranji minister Božo Maksimović pravi, da je bil Radič v zvezi s komunisti, da je vpisal svojo stranko 24. junija 1924. v moskovsko kmečko internacionalo, ki jo vodijo ruski boljševiki. Očita mu, da je bil v zvezi z makedonskim revolucionarjem Todorom Aleksandrovim in mu pomagal, da se održe Makedonija od Jugoslavije. Hrvatska republikanska kmečka stranka je dekla — kakor trdi notranji minister — promovando med vojaki in jih hujskala, naj ne izpolnjuje svojih dolžnosti, češ, da je vojska nepotrebna in jo bo treba odpraviti.

Kaj pravi opozicija?

Vse opozicionalne stranke protestirajo ogorčeno proti razpustu Radičeve stranke, češ, da je nezakonit in državni škodljiv. Kar navaaja notranji minister Božo Maksimović v svojem odloku, je prazno in ne prepričuje nikogar. Res je, da je Radič vpisal svojo stranko v moskovsko kmečko internacionalo, in to je bilo nepotrebno in nezmislno, toda z druge strani ve vsakdo, da Radič ni komunist ne po programu in ne po svojih metodah. Komunisti so Radiča v zadnjem času ostro napadali, češ, da je »kmetijski buržu« in Radič se je boril v svojem tedniku »Slobodnemu domu« odločno proti komunistom. Posebno so komunisti Radiču zamerili, da je šel v parlament in podpiral Davidovičovo vlado. Razen tega se je tudi v Radičevi stranki sami dvigal odpor proti moskovski kmečki internacionali in dvajsetorica poslancev se je hotela svoječasno odcepiti radi tega od Radiča. Ko je pa hotel Radič vstopiti v vlado in je prišlo med Radičem in komunisti do preloma, je kmečka internacionala postala za Radičevce kos papirja in prepri so vtihnili. Zakaj vleče torej Pašič - Pribičevićeva vlada na dan Radičev komunizem, ko je vendar že premagan in ubit in ga tudi Radič sam ne mara?

Todor Aleksandrof.

Štefanu Radiču očitajo, da je bil v zvezi s Todor Aleksandrofom in podpiral makedonske revolucionarje proti Jugoslaviji. Da si je Radič dopisoval z Aleksandrofom, je res, toda ravnotako je res, da je Radič z makedonskim revolucionarnim voditeljem pretrgal vse stike in se z njim sprl. Kako naj ga torej podpira, če je z njim skregan? Sicer pa je Todor Aleksandrof danes mrtev in vsako govorenje o Radičevih zvezah z ranjanim Todor Aleksandrofom nima več pomena. Z druge strani je Radič

ponovno slovesno izjavil, da se ne mara vtikovati v makedonske razmere in da prepušča Srbom, naj sami uredijo to vprašanje. Kaj zahtevata še Pribičević in Pašič od Radiča? Ali ni dovolj popustil?

Ali je Radič hujskal vojake?

Čisto gotovo je, da Radičeva stranka ni stranka militaristov. Boril se je odločno proti generalom, ki hočejo ukazovati tudi v politiki. Vojaki naj branijo meje domovine proti zunanjim sovražnikom, politiko naj pa prepuste politikom. To stališče je pravilno in v tem so se strinjale z Radičem vse demokratične stranke Jugoslavije. Boj proti militarizmu ne pomeni boj proti vojski. Sicer pa ni izključeno, da se je Radičeva stranka tu pa tam spozabila in se borila proti vojski kakor taki. Dobro. Ako je to resnično, naj vlada prinese dokaze in pozare ter strogo kaznuje posamezne krivce, nikakor pa ne sme zatreti radi tega cele Radičeve stranke. Zakaj ima pa država orožnike, sodnike in zapore? Sicer pa ni Pašič-Pribičevićeva vlada Radičevcem prav nič določnega dokazala, ampak jih je le na splošno obtoževala. Odkar je Radič prišel v Belgrad in podpiral Davidovičovo vlado, pa vedo itak vsi, da je postal treznejši. Ali ni ravno Radič ponovno izjavil, da želi krepko in nepremagljivo armado?

Protesti proti obznani.

Opozicija trdi, da je pa tudi brez ozira na gorele razloge, Pašič-Pribičevićeva politika proti Radičevi stranki zgrešena in krivična, in sicer zato, ker je protizakonita. Zakon »o zaščiti države« ali obznana pravi namreč, da se morajo razpustiti vse tiste stranke, ki hočejo nasilno spremeniti obstoječi državni in gospodarski red. Stranka se mora torej posluževati nasilstev, zločinov, revolucije. Radičeva stranka je pa vedno trdila in učila, da je »človečanska in mirotvorna«, da je sovražnica vsakega nasilja. In res je Radič svojim ljudem neprestano priporočal mir in vedno le mir in njegova stranka ni zagrešila nobenih izgredev, nobenih nasilnih dejanj. Njegova mirotvornost je bila celo pretrjana, tako da so se njegovi nasprotniki naravnost norčevali iz njegove »človečanske mirotvornosti«. Nastop proti Radičevi stranki torej ni utemeljen v zakonu, je odločno protizakonit.

Kaj pravi Ljuba Davidovič?

Pašič je že zdavnaj vedel o Radiču vse, kar ve danes, a mu ni prišlo v misel, da bi udaril proti njegovi stranki z obznano. On ni dal ukaza, naj se razpusti in zatre Radičeve mandate, skušal se mu je približati in se z njim pogajati. Saj je Pašič sklenil z Radičem svoječasno celo prijateljstvo in politično zvezo proti Davidoviču in Pribičeviću! »Zakaj« — se vprašuje Davidovič — »ni bila Hrvatska republikanska kmetška stranka protidržavna tedaj, ko je sodelovala s Pašičem in zakaj je protidržavna sedaj, ko sodeluje z nami? Radikalci in Pribičević naj gledajo, kaj delajo, ker ta zemlja ni njihova, nego nas vseh.«

Policija na delu.

Brž ko je vlada izdala obznano, je policija vdrla v vse sedeže Radičeve stranke, zaplenila vse spise, ki jih je našla, odnesla denar in zaprla strankine prostore. Nato se je spravila na voditelje in glavne agitatorje ter jih vrgla v ječo. V Zagrebu je zaprla glavni odbor, med njim tudi dr. Mačka, podpredsednika parlamenta. To-

da obznana ni zadela le Radičeve stranke, temveč tudi tako zvano Hrvatsko zajednico, politično organizacijo bolj zmernih ljudi, h kateri spada tudi bivši voditelj istrskih Hrvatov dr. Matko Laginja. V Hrvatski zajednici so po večini razumniki, med drugimi mnogo vseučilišnih profesorjev. Policija se je polastila tudi teh mož in jih izročila po večini sodišču. Med tem ko pišemo to poročilo, prihaja iz Zagreba vest, da so aretirali tudi Štefana Radiča, ki se je doslej skrival. Tajni policaji so prišli v stanovanje njegove hčerke in sicer v njeno spalno sobo, kjer je bil tudi njen mož Košutić. Začeli so se, da so se kadile na mizi tri skodelice čaja. Vprašali so, komu je namenjena tretja skodelica. Ker niso dobili pravega odgovora, so začeli sumiti in prebrskali vse stanovanje. Za neko preprogo so zagledali tajna vratica, jih odprli in našli Radiča, ležečega na žimnici. Brez odpora se je dal odpeljati na policijo in nato v zapor.

Posledice razpusta.

Na podlagi obznane se prepovedo Radičevi stranki in Hrvatski zajednici vsi sestanki, vsi shodi in sploh vsako delovanje, zatrejo se vsi časopisi in zabrani vsako izdajanje knjig. Ogromna večina hrvatskega naroda ostane tako brez svojih glasil in ne more več izražati javno svojih želja in zahtev, se ne more več sestajati in zborovati, tako da je postavljen skoro ves hrvatski narod pod izjemen zakon.

Najhujša in najvažnejša posledica obznane pa je zapopadena v 18. členu, ki določa, da Hrvatska republikanska kmečka stranka in Hrvatska zajednica ne moreta imeti lastnih poslancev v parlamentu. Tudi ko bi Radičevci in zajedničarji dobili pri prihodnjih volitvah en milijon glasov, bi v Belgradu vendar ne imeli niti enega samega poslanca.

Parlament brez Hrvatov.

Bodoče volitve, ki so razpisane za mesec februar, bodo torej potisnile Hrvate iz skupščine. To bo res čuden parlament! V Belgradu bodo sami Srbi in Slovenci brez Hrvatov. Pašič in Pribičević bosta imela večino in vladala neomajno nad državo. O kaki avtonomiji Slovenije in Hrvatske ne bo mogoče govoriti za dolga leta. O-

pozicija trdi, da so Pašič, Pribičević in Žerjav imeli z obznano ravno ta namen. Ker so vedeli, da ostanejo pri volitvah v manjšini in bodo gotovo zmagali Davidovič, Radič in Korošec, so si hoteli pomagati s silo in zatrli največjo politično organizacijo Hrvatov. Cesar ne morejo doseči z lepa, to se pravi s privoljenjem ljudstva, to hočejo izpeljati s pomočjo policije proti volji prebivalstva. Edini cilj Pašiča, Pribičevića in Žerjava — pravi opozicija — je ta, da se ohranijo na vladi in oblasti.

Ali je to v korist Jugoslavije?

Po našem prepričanju je taka politika nevarna. Glavno, in sicer najbolj moreče vprašanje mlade jugoslovanske države je spor med Srbi in Hrvati. Dokler se Hrvati in Srbi ne pomirijo, Jugoslavija ne bo napredovala. Temelj, na katerem se bo gradila veličina Jugoslavije, je prijateljstvo in sporazum med Srbi in Hrvati. Komur je bodočnost Jugoslavije na srcu, se mora torej vprašati: ali služi politika današnje vlade sporazumu med Srbi in Hrvati in napredku države? Dvomimo zelo. Kako naj pride do prijateljstva med Srbi in Hrvati, ako ne bo imel hrvatski narod v parlamentu nobenega zastopstva? Mesto da bi Hrvati sodelovali pri upravi in gradbi države, bodo zopet potisnjeni v ozadje in čepeli s stisnjenimi zobmi doma na Hrvatskem. Po večletnem trudu se je posrečilo Davidoviču in Korošču spraviti Hrvate v Belgrad in jih pridobiti za pozitivno državno delo, danes je pa pognala Pašič-Pribičevićeva vlada Hrvate zopet iz Belgrada in tako se je zavrtelo kolo razvoja nazaj v leto 1919. Hrvatsko-srbski spor je tam, kjer je bil prej, delati bo treba zopet iz temeljev.

Da je prišlo tega niso krivi samo Pašič, Pribičević in Žerjav, temveč v enaki meri tudi Štefan Radič s svojo nepremišljeno zaletelostjo.

Globoko verujemo, da bo mlada država tudi to krizo prebolela in našla svoj mir in svojo bodočnost, ki jo zasluži po nadarjenosti svojega prebivalstva in bogastva svoje zemlje.

Morda bodo ravno britke skušnje današnjih bojev streznile odgovorne voditelje Jugoslavije in jim dale moč, da peljejo državo na pot pravega napredka in ljudskega blagostanja.

Preobrat Mussolinijeve politike.

Spomenica bivšega fašistovskega voditelja Cesare Rossija, ki jo je priobčil proti Mussoliniju, je napravila silen vtis na vso italijansko javnost. Načelnik vlade ni mogel molčati na hude obtožbe svojega nekdanjega prijatelja, sodelavca in svetovalca. Na prvi seji parlamenta je povzel besedo in se postavil v bran svojim nasprotnikom.

Obramba ministrskega predsednika.

»Nihče — je rekel Mussolini — mi ni do danes odrekal teh treh lastnosti: da sem precej brihten, zelo pogumen in da silno sovražim prostaški denar.« Kako si morete torej misliti, da bi jaz kot brihten človek ustanovil čeko (skrivno družbo za izvrševanje nasilstev in zločinov)? »Nasilje mora biti, ako naj kaj pomaga, vedno kirurško, brihtno in viteško. Dejanja, ki jih je izvršila tako zvana čeka, so pa bila vedno neumna, nepremišljena in bedasta. (Različni požigi, napadi na poslanca Misurija in Fornija, umor Matteottija itd.) Ne smatrajte me vendar za takega bebca! Le ko bi bil udarjen od blaznosti, bi bil mogel ukazati, naj se izvrši zločin ali tudi najmanjša žalitev nad nasprotnikom (Matteottijem), ki sem ga cenil, ker je imel pogum, podoben mojemu pogumu in moji trmoglavosti v obrambi idej.

Jaz sem odgovoren za vse, kar se je zgodilo.

Po Matteottijevemu umoru sem ponudil svojim nasprotnikom roko, ho-

tel sem mir in spravo. Kaj so mi odgovorili? Začeli so napadati vlado in fašizem na način, ki je v sramoto domovine. Fašizem je zanje »krdelo barbarov, ki so se utaborili med narodom, je gibanje tolovajev in roparjev«. Dobro, gospoda moja! Izjavljam pred to zbornico in pred obličjem vsega italijanskega ljudstva, da sprejemam jaz, jaz sam politično, kazensko in zgodovinsko odgovornost za vse, kar se je zgodilo.« (Medklici: Mi vsi smo z Vami, vsi z Vami.) »Če moje več ali manj potvorne izjave zadostujejo, da me pošljete na vislice, tedaj le ven s kolom in z vrvjo. Če ni pomenil fašizem nič drugega ko gorjačo in ricinovo olje in ne ponosno hrepenenje najboljših italijanske mladine, potem sem temu kriv jaz. Če je bil fašizem družba za izvrševanje zločinov, sem jaz načelnik te družbe zločincev.« (Medklici: Mi vsi z Vami.)

Mera je vrhana, odloči naj usoda!

Fašizem in vlada ne moreta in ne marata več prenašati napadov svojih nasprotnikov. »V teh dneh se niso vpraševali le fašisti, ampak tudi drugi državljani: »Ali obstoji še vlada? Sedijo v vladi močje ali cunje? Ljudstvo ne more spoštovati vlade, ki se da žaliti in obrekovati. In ljudstvo samo je zavpilo, preden sem jaz rekel: »Zadosti! Mera je vrhana!« Kdor je danes v Italiji fašist, ni varen svoje ga življenja! Samo v mesecih novembra in decembra je bilo umorjenih 11 fašistov. Eden izmed teh se je imel glavo tako zmečkano, da se je spremenila v krvavo hostijo. Konec!

Ko se nahajata dva nasprotnika v boju in ne mara nihče odnehati, odločuje sila. Nikdar se niso, in se ne bodo reševali v zgodovini spori drugače. (Mussolini se obrne k opoziciji): »Gospodje, vi ste se prevarili! Vi ste mislili, da je fašizem končan, ker sem ga jaz držal na uzdi. Mislili ste, da je mrtvev, ker sem ga jaz kaznoval. Toda ko bi jaz uporabil le steti del svoje energije, ki sem jo potrosil za brzdanje v to, da fašizmu razklenem verige ter bi videli, gospodje, kaj bi se zgodilo...

Bodite gotovi, da bom v teku 48. ur položaj razčistil na celi črti...

Politika železne roke.

Kaj se je zgodilo v teku 48 ur? Zbral se je ministrski svet in sklenil, da pritiska z vso silo na nasprotnike. Prefekti posameznih pokrajin so začeli pleniti opozicijske časnike, in sicer v takem številu, kakor se nikoli. Vsaki dan zaplenjuje policija od 20 do 30 časnikov in nekateri od novega leta do danes sploh niso mogli iziti. »Avanti«, »Giustizia« in »Unità« so bili že dvakrat opominjani in preti jim nevarnost, da jih vlada zatre. Glasilo zmernih socialistov »Giustizia« je vsled neprestanih zaplomb hotelo začasno prenehati izhajati, toda se je konečno odločilo, da še nadalje vstraja v težkem boju. Notranji minister je ukazal prefektom, naj zapro vse prostore in krožke, kjer se zbirajo prevratni elementi, zapovedal je hišne preiskave pri vseh politikih in agitatorjih, ki bi mogli kaliti mir in če je treba, naj jih spravi policija pod ključ. V Florenci, Bolonji, Neapolju, Pizi in drugih večjih mestih so se snoparji zbrali v tisočglavih oddelkih in demonstrirali proti nasprotnikom; ponekod je prišlo do pretepov in požigov.

Salandra zapustil fašiste.

Prvi učinek nove Mussolinijeve politike je bil ta, da se je bivši ministrski predsednik Anton Salandra od-

trgal od fašistovske večine. Salandra je starinski liberal, ki je podpiral snoparje od prvih početkov in glasoval še zadnjič v parlamentu za vlado. Po zadnjem Mussolinijevem govoru se je pa spuntal. »Gospod Mussolini« — je rekel Salandra — »je govoril tako, kakor ni dostojno za načelnika vlade. Dežela pričakuje pomirjenje, mesto tega je slišala grožnjo.« Izjavil je, da bo glasoval proti vladi. Istočasno je odložil svoje mesto kot zastopnik Italije v Zvezi narodov.

Trije ministri in trije podministri odstopili.

Izjave Salandre so vplivale na politično javnost kakor bomba. Liberalna ministra Casati in Sarrocchi sta takoj odstopila in na njuno mesto je imenoval kralj dva fašista: minister prosvete je postal Peter Fedele, minister za javna dela pa Ivan Giurati. Odstopil je tudi fašistovski minister za pravosodje Oviglio in na njegovo mesto je imenovan dosednji predsednik parlamenta Alfred Rocco. Razen tega so odstopili trije podministri. Vlada je torej v krizi, fašisti so ostali popolnoma sami in so prevzeli vso odgovornost za usodo države. Nova vlada je skozi in skozi fašistovska in tudi v parlamentu bodo fašisti ostali prej ali slej sami. Danes ima Mussolini v zbornici sicer še večino, ker Salandra ni potegnil za seboj vseh starinskih liberalcev. Ti bodo podpirali tudi novo vlado. Položaj Mussolinijev se je v parlamentu samo poslabšal, ni pa nikakor še razrušen. Toda vse kaže, da razmere ne bodo ostale take, kakor so. Ako bo Mussolini nadaljeval politiko močne roke proti časopisom in nasprotnim organizacijam, je neizogibno, da se tudi ostali liberalni poslanci održejo od večine in stopijo v opozicijo. Ko bi se to zgodilo, bi se položaj v parlamentu in morda tudi v državi popolnoma spremenil in prevrgel.

DNEVNE VESTI

Naročnikom!

Leto 1924 je minulo. Z njim je posla tudi Vaša naročnina za »G. Stražo«. Upamo, gotovi smo, da Vam za te denar ni bilo žal. Kljub temu smo Vam za to hvaležni, ker niste s tem koristili le sebi, ampak skupni stvari našega ljudstva. Zgodovina, Vaši otroci bodo znali to povedati!

Leto 1925 je pred nami. Zopet Vas vabimo, da naročite ljubo Vam »G. Stražo«. Ostala Vam bo, kar je bila.

Velika večina je že plačala naročnino za 1925. Tudi novih naročnikov je lepo število. A niso še vsi. Mnogi nimajo denarja, ne morejo. Ti naj se združijo skupaj po dva, trije. Morda pojde. Drugi niso še utegnili, odlašajo. Vse te prosimo naj to storijo čim prej, najkasneje pa do 15. januarja, če hočejo imeti vse številke lista.

KER SO FINANCE »STRAŽE« TEŽAVNE, SMO PRISILJENI S 15. JANUARJEM 1925 USTAVITI LIST VSEM ONIM, KI DO TAKRAT NE PLAČAJO NAROČNINE.

Ne zabite, da KDOR PLAČA do takrat (15. 1.) 15 LIR za 1925. DOBI ZASTONJ ŠE GORIŠKO PRATIKO.

NA DELO ZA VAŠO »GORIŠKO STRAŽO!«

Uprava.

Kaj piše največji italijanski dnevnik o govoru poslanca Besednjaka?

»Corriere della Sera« je štirinajst dni po govorih poslanca Besednjaka in poslanca Finzla v rimskem parlamentu priobčil uvodnik »Šolski liberalizem«, v katerem napada šolsko politiko fašistovske vlade. »Corriere« trdi, da je prosvetna politika fašizma vse prej ko svobodoljubna ter pravi: »Kljub brezdomni znanstveni izobrazbi in kljub veliki spretnosti se ministru prosvete (Casatiju) ni posrečilo dokazati, da je vse, kar je prišlo v šolsko reformo Gentile, pristno zlasto liberalnosti in svobodoljubnosti.

Resnično težko je bilo za gospoda Casatija dokazati, da je Gentilejeva reforma ljudske šole svobodoljubna, ko je vzela na primer drugorodnemu ljudstvu Južnega Tirolskega in Julijske Krajine dejstveno njihovo šolo, to se pravi šolo njihovih očetov. Vse ovadbe in ostre obtožbe poslanca Besednjaka in poslanca Finzla so ostale žalibog brez opravičljivega in zadovoljivega odgovora.

Važno za naše šolsko vprašanje in častno za poslanca Besednjaka je, da se je najbolj ugledni italijanski dnevnik, ki se tiska skoro v milijon izvodih, se spomnil šepoštrinajstih dnevnih govora našega poslanca in se skliceval nanj v polemiki proti vladni politiki. Znamenje, da je imel govor poslanca Besednjaka sijajen uspeh in da je postala šola narodnih manjšin po zasluga nemškega in slovenskega zastopnika problem, s katerim se je začela pečati najširša javnost države.

V znanje.

Kmetško-delavska zveza v Gorici priredi za svečnico socialno-politični tečaj.

Za tečaj so obljubili svoje sodelovanje najboljši predavatelji.

Skupine K. D. Z. naj pošljejo na ta tečaj svoje najboljše člane. Pozivljamo posebno one može in fante, da se se udeležijo tega tečaja, ki so bili pri prvih dveh tečajih K. D. Z.

Tečaj se bo začel v soboto dne 31. januarja popoldne in bo trajal v nedeljo in v ponedeljek 1. in 2. februarja 1925.

Natančen program priobčimo pozneje.

Kdor bi se hotel vdeležiti tega važnega tečaja, naj prijavi svojo prošnjo najpozneje do 20. januarja na sledeči naslov: Tajništvo Kmetško-delavske zveze, Gorica. Via Mame-
li 5.

TAJNIŠTVO.

Zlata maša.

Veleč. gosp. dr. Ant. Gregorčič, prof. bogosl. v p., bivši državni in deželni poslanec, bivši deželni odbornik in namestnik deželnega glavarja v Gorici, bo dne 11. t. m. bral zlato mašo v cerkvi Sv. Ignacija na Travniku. Slovesnost prične točno ob 8. zjutraj. Tega jubileja se veselimo ter pričakujemo, da se zlate maše udeleži veliko število ljudstva.

Naša goriška „Mladika“.

Smo sicer že vajeni, da nas to živahno prosvetno društvo preseneti s tem ali onim nastopom. Vendar je zdaj »Mladika« naredila še en korak naprej. Zavedla se je, da tvori nekako jedro naše kulturne matice »Prosvetne zveze«, ki ima v svojem programu na prvem mestu: krščanski-socializem. Socialna in krščanska ljubezen sta gnala člane in članice, da so na praznik sv. treh kraljev priredili božičnico 60 revnim otrokom ter jih obdarovali z obleko in obuvalom. Skromno, a eno izmed najljubkejših društvenih prireditev, je obiskal tudi prevzvišeni nadškof, ki je v do zadnjega kotička natrpani dvorani pokazal, kako ve ceniti tako delovanje naših društev. Slike na odru so bile zelo primerne za tako prireditev; marsikateri mamici je solza zaigrala v očeh, ko je videla neskaljeno veselje svojih malčkov. Predvsem pa gre pohvala društvu predsedniku dr. Brumatu in šopek, ki ga je dobil v znak hvalečnosti za svoj trud, pomeni tudi da je silno veliko storil, ko je v »Mladiko« vpeljal tudi udejstvovanje prave krščanske dobrotelnosti. »Mladikarij« po tej poti naprej, do prihodnje večje božičnice, ki naj postane družinska prireditev naših goriških Slovencev!

„Naš čolnič.“

To prijubljeno glasilo naših prosvetnih društev, bo, kakor nam sporoča uredništvo, izhajalo v še lepši obliki kot doslej. Ni to samo naša sodb, če trdimo, da je ta list eno najboljših društvenih in mladinskih glasil med Slovenci. Naročnina je tako malenkostna, da jo lahko vsak z lahkoto zmore; naj ne bo torej hiše, kjer imajo le trohico smisla za krščansko prosvetno misel, brez »Čolnič«. Njegova krasna vsebina se pa sama hvali! *Naročuje se: Via Mameli 5, Gorica.*

Poštena italijanska javnost z nami!

V strastnem političnem boju, ki razpalja vse državljane in grozi prevreči Italijo do njenih temeljev, bi se moglo zdeti, da vsi naši protesti in vse naše zahteve zvenijo le gluhim ušesom. A vendar ni tako. Še so v Italiji ljudje, in to odlične osebnosti, ki uvidevajo upravičenost vseh zahtev

„Naš čolnič“ naj pride v vsako hišo!**Cerovščkov gospod**
Življenje Valentina Staniča

(Spisal: Joža Lovrenčič)

(Konec.)

»Bral sem v »Novicah« tudi o tebi,« je povedal Cigale, ki se je med pripovedovanjem kanonikovim zagledal v njegovo sliko, ki je visela na steni. Vstal je, da si jo ogleda od bliže. V spodnjem kotu na desni je bral: »Pinxit Gail 1846«.

»Ne mislite, da je to prevzetnija,« se je opravičeval Stanič. »Ko smo lansko leto ustanovljali društvo proti trpinčenju živali, je poslalo monakovsko sem doli svojega zastopnika slikarja Gaila. Mi ni dal miru in moral sem mu sedeti, da me je naslikal. Tudi s seboj je odnesel eno tako, češ da jo bodo imeli v društvu. Pa sem bral zadnjič v njihovem izvetju, da so me poslali še celo v Pariz, kjer imajo tudi tako društvo. — Saj pravim, če človek dolgo živi marsikaj dočaka, o čemer še sanjal ni!«

slovanske narodne manjšine. Na drugem mestu že prinašamo sodbo največjega italijanskega lista o Besednjakovem govoru za pravice našega šolstva. Podčrtati pa moramo tudi besede, ki jih je zapisalo glasilo bivših bojevnikov iz Julijske Krajine »La Frontiera« (Meja) o osebah, ki hočejo reševati italijanstvo naših pokrajin. Glasilo organizacije tistih ljudi, ki so s krvjo in nepopisljivim trpljenjem po strelskih jarkih gradili veličino povojne Italije, pravi, da ne bodo reševali italijanskega značaja teh dežel močje a la Giunta, Mosconi, Moroni (tržaška prefekta), ali kak Gino d'Angelo (bivši urednik tržašk. snoparskega glasila Popolo di Trieste); tudi ne dekreti o razlastitvi obmejnih posestev, ki ponižujejo našo zemljo na stopinjo kake azijske kolonije. Izpadi poslanca Rossi-Passavanti, tako piše dalje list bivših italijanskih vojakov, proti poslancu Besednjaku ob priliki njegovega govora v parlamentu, češ, naj si Slovenci s krvjo odkupijo svojo svobodo, bodo nalezli tudi pri nas na odpor. Proslule odredbe o dvojezičnosti časopisov; prepoved slovenskih predstav, vse to nikakor ne povzdiguje italijanstva naših pokrajin. Proti temu načinu in njegovim znanilcem se bomo borili.

To so besede ljudi, ki ne nosijo ob vsaki priliki na ogled svojega narodnostnega prepričanja. In takih ljudi, ki so globoko uverjeni, da je poštenost temelj držav, je tudi v Italiji vedno več. Čim pa prežme poštenost vse vodilne kroge, tedaj bo prenehalo tudi v italijanskem kraljestvu vprašanje narodnih manjšin.

Za javni red in mir.

Minister Federzoni je poročal na seji ministrskega sveta, kaj je vse ukrenil, da se obvaruje javni red in mir. V dveh dneh je dal zapreti 92 shajališč raznih društev; razpustil je 120 skupin organizacije bivših bojevnikov, ki so se združili pod imenom »Svobodna Italija« (Italia libera) proti fašizmu; zaprl je 150 javnih obratov; ukazal 665 hišnih preiskav in dal aretirati par sto oseb. Dalje je naročil policijskim oblastvom, naj zaplenjajo liste (v ponedeljek jih je bilo zaplenjenih 24). — Italijanski listi poročajo: V Bolonji so fašisti naskočili neko poplarsko tiskarno in vse razbili; trem odvetnikom, odličnim pristašem liberalne stranke, so vničili njih pisarne. — V Napolju se je zbralo čez 500 oboroženih snoparjev in hotelo urediti v uredništva in tiskarne fašistom neprijaznih listov, pa so jim orožniki to po večini zabranili. Le uredništvo nekega vseučiliškega lista so docela vničili. — V Kazerti, južno od Neapolja, so korakali fašisti z godbo na čelu pred uredništvo nasprotnega lista in vse razbili. Udrli so tudi v pisarne raznih odvetnikov. — V Aleksandriji v Gornji Italiji so pretepli šest oseb, pristašev zmernih socialistov. — V Brešiji so napadli štirje

mladeniči urednika dnevnika »Il Garibaldino« in ga pretepli z gorjačami. — Bivši ministrski predsednik Bonomi, bratranec kraljev, je šel v Mantovi v družbi svojega tasta v gledališče. Pred poslopjem ga je množica snoparjev, vmes so bili tudi častniki, izžvižgala in mu do dveh po polnoči delala pod okni mačjo godbo. — Tudi iz drugih mest prihajajo vesti o nemirih. V Trstu so občutili »pomirjenje« predvsem bivši bojevniki. Njih glasilo »La Frontiera« stalno plenijo. — Po teh pravilih se vrši delo za javni red in mir ter pomirjevanje duhov.

Slovenščina ga je zbodla.

Gospod prefekt Nencetti je za zaključno dejanje svoje neslavne vlade razpustil občinski svet v Ukvah na Koroškem. Kot razlog je navedel, da je občinski zastop objavljaj svoje sklepe v slovenščini. Odredbo slavnege Nencettija, ki je kljub svoji slavi moral odriniti, smatramo za nov dokaz nesposobnosti gotovih državnih uradnikov.

Konec „Banke Adrijatike“.

Proslula banka, ki je izzvala živahne članke v naših listih in osvetlila delovanje gotovih oseb, je danes na koncu. Pred časom se je ustanovila posebna skupina finančnikov, ki so hoteli banko rešiti pred polomom. Pri tej poravnavi bi morali tudi bančni svetniki prispevati z milijoni. Ti gospodje so pa ta predlog odklonili in zdaj zahtevajo upniki razglasitev konkurza. Tako je prej mogočen slovenski denarni zavod neslavno prenehal, ker se je vgnezdila v njem sebičnost gotovih gospodov zavita v politične »farbe«.

Gorici hočejo pomagati.

Dolgo se že pripravljajo po časopisju goriški Italijani z Videmci, ki hočejo vse življenje furlanske pokrajine osredotočiti v Vidmu. Da bi se Goričani nekoliko pomirili, obljubljajo, da bodo prenesli obmejno carinarnico iz Podbrda v Gorico in da bo severni goriški kolodvor postal izvozna postaja. Gorica pa ostane le še zapostavljena; pastorki se ne priljubi pisana mati, čeprav ji kupi židano ruto.

„Mirne nedelje“.

V Milanu je v nedeljo deset neznanih mladičev vdrl v prostore nekega protifašistovskega krožka. Polili so opravo s petrolejem in zažgali. Vendar se je posrečilo ogenj še pravočasno pogasiti. Desetorica pa je med streljanjem iz samokresov pobegnila. Nad poročilo o teh dogodkih je napisal nek fašistovski list ta-le naslov: Polnoma mirna nedelja.

Oglasi nevarna reč.

Milanski dnevnik »La Giustizia« je bil že tolikokrat zaplenjen, da ni več vedel kaj sme pisati. V soboto je izšel popolnoma bel, razen oglasov na zadnji strani. Pa še se je uredništvo uštele. Tudi oglasi so bili zaplenjeni in številka ustavljena. Morda je pa tudi abeceda že prepovedana?

Peterčkove poslednje sanje“ na dornberškem odru.

Ta igra, ki je dosegla pri prvih dveh predstavah popoln uspeh in ki je navdušila naše malčke pri tretji predstavi tako, da si bodo še čez dolga leta pravili o njej, pride četrtrič in zadnjič na naš oder v nedeljo 11. t. m. ob 3 in pol popoldan. Glavno vlogo Peterčka igra 9 letna deklica Pavlicova, ki si je s svojim dosedanjim nastopom osvojila vsakega gledavca. Kljub trikratni vprizoritvi vlada med domačini in sosedi veliko zanimanje in želja po zopetni ponovitvi te lepe mladinske igre. Zato prijatelji, ki ste samo čuli o »Peterčkovih poslednjih sanjah« — na svidenje!

Gospodinjski tečaj v zavodu šolskih sester v Tomaju.

Z mesecem februarjem se otvori v imenovanem zavodu nov petmesečni gospodinjski tečaj. Prošnjo za sprejem, katerim je priložiti krstni list, zdravstveno spričevalo in zadnje šolsko spričevalo, naj se pošlje na vodstvo zavoda najkasneje do 25. januarja t. l. Mesečnina znaša 150 lir, vpisnina 50 lir. Podrobnejša poročila se dobe od vodstva ustmeno ali pismeno.

Za kulturni prosep!

Mohorjevi družbi za Goriško in Istro sta letos poslali med ljudi okroglo 70.000 dobrih knjig! V najzadnji gorski koči bodo brali lepo knjigo v materinem jeziku! Kakšno ogromno kulturno delo vršita ti dve družbi!

Lep vzgled socialne politike.

V Avstriji je kot po vseh drugih državah, še vedno precej brezposelnih. Da bi se temu zlu odpomoglo, je sklenilo poljedelsko ministrstvo, da bo obdelalo kakih 5000 hektarjev neplodovitih tal. K temu delu bodo priegnili večje število brezposelnih. Dobicek bo imela država in delavci, ker jim ne bo treba s trebuhom za kruhom.

Minister bi jo kmalu skupil.

Jugoslovanski minister dr. Drinkovič mirno kosi v hotelu. K njemu pristopi neznanec in ga vpraša ali je tudi on podpisal odlok o razpustu Radičeve stranke. Ko minister pritrdi, zamahne neznanec s palico in bi bil ministra pretepel, da se ta ni branil s samokresom. Hudega moža so takoj zaprli, ministru pa častitali.

Za narodne manjšine.

Povojna politika je Evropo tako prikrojila, da imamo sedaj še več narodnih manjšin kot prej; in vendar so diplomati in generali metali armade na bojišča pod geslom: za samoodlobo narodov. Te manjšine nimajo v evropski politiki nobene besede, zato tudi nobene pravice. Letos so pa otvorili na dunajski univerzi zavod za znanstveno proučevanje vprašanja narodnih manjšin. Usoda zatiranih narodov pa se danes v dobi pravice močnejšega najbrže ne bo veliko omilila.

ha še vedno dražil, kar je dobro voljo v nemali meri dvigalo...

Proti koncu meseca so začeli v gluhonemici nekaj prezidavati. Kanonik je bil zraven in pomagal z nasvetom in z roko. Nič ni mislil na svojo starost. Na vrtu je obdeloval kameenje. Pa je dobil skalo, ki bi jo dva moža imela dosti dvigniti in nesti. Mudilo se mu je, drugih ni hotel spravljati od njihovega dela, pa je šel, jo razgibal in postavil tako, da se jo je lahko oprijel. Vse moči je zbral in jo dvignil, a le toliko, da jo je za korak prestavil in spustil jo je izrok in stisnil zobe in ustnice razširil:

»Ni bilo prav. Preveč sem si upal!« je težko izpregovoril in se sesedel na skalo.

Zapazili so in pritekli k njemu.

»Kaj je, gospod kanonik?«

»Prevzdignil sem se; križ, križ!« je odgovoril in skušal premagati in skriti bolečine.

Poiskali so vozniaka, ki ga je odpehjal domov in je legel.

»Kaj pa, gospod kanonik, ali pišete še kaj pesmi?« je poprašal na to Cigale.

»Zadnje sem zapisal pred tremi leti in jo poslal gospodu Bleiweisu, a je ni natisnil. Gotovo je slaba.«

»Dobra je, dobra. Takrat sem vam jo pohvalil in danes mislim še vedno, da je boljša ko marsikatera druga, ki jo je dal natisniti,« je hitel Kocjančič.

»Bleiweis bo že bolje vedel ko Ti,« je menil kratko kanonik, a Cigale je izrazil željo, da bi jo rad slišal. Kanonik je šel in jo poiskal.

»Vrtovec, tam od Šmarij je doma in sedaj nekje blizu Vipave fajmoštruje — je prav lepo popisal v »Novicah« vinsko trto. Bral sem in me je navdušil njegov spis, da sem zapel »Hvala vinske trte,« Pa poslušajte:

Slišal sem, tertia, undan hvaliti
Tvojo dobrotljivo žlahtno lastnost,
Pesem tud jest ti želim pokloniti,
Močno pa ustavlja me siva starost:
Dvajsetkrat tri ino zraven deset
Štejem življenja preteklega let.

In bral je z ognjem in navdušenjem od kitice do kitice, a v 9. in 10. je prešel njegov glas v otožnost in oči so se mu orosile, dasi se je premagoval:

Kdor je tek spolnil dobrotljiv ko ti,

Zime pokoja naj se veseli!

Mirno počivaj, dobrotljiva mati,

V zimi, ki Stvarnik je v pokoj jo dal,

Da še ob letu nam mogla boš dati

Dobrega vinca, obilen bokal.

Ako jest starček v tem času zaspim,

Tebe še v smrti hvaležen častim.

»No?« je prašal Kocjančič Cigale.

ta. »Gospod kanonik — odkrito povem, najlepša Vaša pesem je ta. Veseli bodite, čeprav je še Bleiweis ni priobčil!«

»Če je tako, pa napravimo kar sedaj le po kosilu majhen izprehod do Hrasta na Strani. Na račun pesmi in nepričakovanega snidenja izpijemo merico!« je sklenil mladeniško kanonik.

In so šli in se jim je pridružil še profesor Matevž Hladnik, ki ga je »der lachende Teufel« — hudič sme-

Naročniki „Mladike“

naj se obračajo naravnost na upravo „Mladike“ — Prevalje, Jugoslavija. Denar se pošilja potom podružnice Ljubljanske kreditne banke v Gorici.

Italijani proučavajo našo književnost.

V tržaškem „Piccolu“ od 6. t. m. je znani profesor Urbanaz precej izčrpno popisal življenje in delovanje enega najboljših slovenskih pisateljev, Ivana Cankarja. Prizadevanje avtorjevo, da seznani svoje sorodnike s slovensko književnostjo, je vse hvale vredno.

Morilec župnika Minzonija.

Vsem našim bralcem je gotovo še živo v spominu, kako je moral iti fašistovski general Italo Balbo, ko so mu dokazali, da je on povzročil vnebovpijoči umor Minzonija. Neposrednim zločincem pa še niso bili na sledu. Zdaj pa poročajo iz Bolonje, da je tamonje sodno oblastvo dalo nalog za aretacijo konzula fašistovske milice, viteza Raoul Fortija. Češ, da je bil on med morilci. Častnika fašistovskih čet pa niso mogli aretirati, ker se je pravočasno skrila. Roka pravice pa daleč seže, če ne danes, pa jutri!

Bratci med seboj.

Fašistovski sindikati v tridentskem okraju so sklenili, da se odcepijo od stranke. Takoj nato se je zbralo pokrajinsko vodstvo fašistovske stranke in povedalo na glas, „da se je pojavila v vrstah tridentskega fašizma obžalovanja vredna nediscipliniranost in nerazumevanje sedanjega političnega položaja.“ Obenem je bil tudi izključen iz stranke tajnik tridentskih fašistovskih sindikatov. Ali je preveč mislil po svoji glavi?

Jej, to bodo poganjale!

V terek so sklenili vsi brivci v Turinu, da bodo zaprli svoje brivnice, ker so jim naložili velik dohodninski davek. Pozivljajo tudi brivce cele Italije, naj v znak brivske solidarnosti začno štrajkati. Če se bodo odzvali klicu svojih turinskih tovarišev, bodo brade po Italiji tako poganjale, da bodo iz njih lahko „štramace“ polnili. Na ta način bodo brivci lahko postali vsem politikom, ki bodo šli v „penzijo“.

Lepi časi.

Iz več krajev gornje Italije prihajajo poročila, da so poskočile cene kruha. To je tudi „normalizacija“ (urejevanje dežele, kakor beremo dan za dnem po različnem časopisju. Bo kmalu tudi Gorica deležna te „normalizacije“?

Iznajdba pisalnega stroja.

Prvi praktični načrt za zgradbo pisalnega stroja je izdelal Tirolec Peter Millerhofer l. 1866. Ameriški mehanik Karl Glidden je njegov izum uporabil in sestavil prvi pisalni stroj eno leto kasneje. 50 let je torej že v rabi pisalni stroj; spočetka se je zdel čudo človeške tehnike, danes se nam pa že zdi, da ne dosega drugih panog razvite tehnike.

27. aprila ob 8 in pol je povedal kuharici Nani, kje ima testament in mu ga je prinesla in ga je izpopolnil. Spomnil se je svojih sorodnikov, spomnil študentov, gluhomemih, društva proti trpinčenju živali, s svojimi knjigami je ustanovil farno knjižnico v Kanalu — razdelil je 11.960 goldinarjev 29 kraljarjev.

Dva dni je potem vdano trpel in ko so bili njegovi najožji prijatelji 29. aprila 1847. dopoldne pri njem, je vstal, šel do omare, kjer je imel knjige, in izbral molitvenik, ki mu je bil najdražji, poiskal v njem molitve za umirajoče in ga dal svojemu najljubšemu — Kocjančiču:

Štefan, zdaj pa moli!

In Kocjančič in vsi navzoči so molili in kanonik sam tudi. Med molitvijo se je držal za žilo na roki in štel njene udarce. Nepričakovano je sredi molitve vskliknil:

»Ravno zdaj umrjem!«

Globoko je vzdihnil in preden so se zavedli okoli njega zbrani, je nehalo biti kanonikovo srce. Njegova duša

Dom „Društva narodov“.

Društvo narodov je sklenilo, da si bo sezidalo v Ženevi v Švici palačo za svoje urade. Zelo lepa je misel o lastnem krovu, a še lepše bi bilo, če bi se dvignila predvsem v dušah političnih voditeljev visoka misel za pravičnost in spoštovanje vseh narodov, kar se še do danes ni zgodilo.

Peklensko darilo.

Neki italijanski odvetnik v Braziliji je dobil za božič večje število ovojev daril. Ko jih je odpiral je nenadoma zagrmelo in odvetnik se je zgrudil smrtno ranjen na tla. V paketu je bil skrit peklenski stroj, ki je razpočil. Čez par ur je odvetnik izkrmel. Najbrže se je kdo hotel maščevati nad njim. Za osveto si je izbrala človeška zloba ravno dan, ko se oznanjuje: »Mir ljudem na zemlji...«

Skriti zakladi.

V kletah samostana Kievpetersk blizu Kijeva so sovjetske oblasti našle ogromen zaklad zlata, srebra in draguljev. Te dragocenosti je baje skrila patriarh Tihon, ko so boljševiki zaplenjali cerkveno imetje. Zdaj so mu boljševiki lahko hvaležni, ker so tako nenadoma obogateli.

Ostanki srednjega veka.

V glavah nekaterih ljudi, ki so v tistih časih, ko so bili ljudje razdeljeni na bolj- in manjvredne, nosili vse mogoče naslove in imeli vse predprave, je še vedno obtičala misel, da morajo ob vsaki priliki pokazati svojo plavo kri. Smesen slučaj se je pripetil nekje na Madžarskem. Neka stara veleposestnica je v pogodbi zahtevala od vseh svojih najemnikov, da jo morajo vedno pozdravljati z besedami: »Poljubljam roko, milostljiva!« Sicer morajo dati za kazen 25 kg pšenice. Stara gospa pa ne bo radi tega menda nič dalje živela.

Smrtna kosa.

Iz Grahovega nam pišejo: Na novega leta dan smo položili na tukajšnjem pokopališču k večnemu počitku skrbno in dobro mamico Marijo Podoreh. Pokojnici naj sveti večna luč! Preostalim pa naše sožalje.

Sodniki namesto obtožencev - obsojeni.

Kaj takega se more pripetiti seveda le tam, kjer divja nasilje in so razmere tako razruvane, da si je Pravica zatisnila oči. V mestu Pamplona na Španskem so sodili pred vojnim sodiščem več vojaških upornikov. Sodniki so jih pa opustili ker so jih spoznali za nekrive. Vsled opustitve razsodbe je pa bilo vseh pet sodnikov posajenih na obtožno klop in obsojenih v trdnjavsko ječo. Na podobne »španske« slučaje se pa v naši moderni dobi še marsikod naleti.

Za zблиžanje narodov.

V Parizu se bo na predlog »Društva narodov« osnoval zavod, v katerem naj bi sodelovali znanstveniki vseh narodov. To bo zopet en most

je odšla veselo v večnost po plačilo, ki ga na svetu ni iskal...

Prvega maja se je vil iz stolnice proti pokopališču na tekališču svečan žalni sprevod: največjega dobrotvora goriške zemlje tistih dni so peljali k večnemu počitku. V sprevodu so bili meščani in vsi pokojnikovi učenci in Baniškarji so prišli in Ročinci s svojim vikarjem Jakobom Filipom Kačolom in županom Jožefom Klančarjem in še Bodrežani in Kanalc. Bil je sprevod kot ga Gorica ni pomnila...

Matej Cigale je tisti teden — v sredo 6. maja — poslal po »Novicah« vsemu slovenskemu ljudstvu

»Žalostno oznanilo«.

29. dan maliga travna je umrl goriški korar, visokočastitljivi gosp. Balant Stanig, vikši šolski ogleda, začetnik družbe zoper terpinčenje živali itd. Z njim zgubi goriška škofija na vse strani pridniga, neutrudljivega moža, pa tudi slovenščina gorečiga prijatelja in podpornika, ki za služi, de bi njegovo življenje v Novi-

ca zblížanje in pomirjenje razpaljene-ga človeštva.

Slovenski katoliški dnevnik v Ameriki.

Ameriški Slovenci so poverili Katoliško tiskovno društvo v Čikagu, naj pripravi vse potrebno za izdajanje katoliškega dnevnika. Doslej so imeli katoliški Slovenci v Ameriki le tednik »Ameriški Slovenec«.

Leningrad pod vodo.

V nedeljo je reka Neva, ki se vali skozi Leningrad (prej Petrograd), tako narastla, da je poplavlila vse ulice. Voda je stala 6 čevljev visoko. Promet je bil ustavljen. Človeških žrtev ni bilo, ker so vremenska poročila še pravočasno opozorila prebivalstvo na grozečo nevarnost.

Zopet nova bolezen.

V Perziji se je pojavila pred kakimi desetimi dnevi nova bolezen, ki je doslej pobrala že preko 200 ljudi. Najprej se pojavi močno krvavenje iz nosa, oči in ust, koža postane rmenkasta in bolnik kmalu nato izdahne v grozovitih bolečinah.

Ne nese več!

Vsi lastniki kinematografov v Gradcu so zaprli svoja podjetja, ker jim premalo nesejo. Vsi uslužbenci so odpušteni. Bolj kot ti so pa razburjeni stalni posetniki kino-predstav, ker jim bo manjkalo vsakdanje dušne paše. V Gorici pa ta podjetja še menda precej nesejo, ker se staro in mlado tare pred zunaj izvešenimi »umetniškimi« slikami.

Pritlikavec.

V nekem angleškem mestu blizu Londona je povila neka ženska dete, ki meri v dolžini komaj 30 centimetrov. Tehta pa malo nad 1 kilogram. Malo bitje se pa kljub temu še dobro drži.

Viharji na zapadni Evropi.

Na Angleškem razsajajo že dober teden sem silni viharji. Naredili so ogromno škodo, celo 11 oseb se je vsled viharjev smrtno ponesrečilo. — na Francoskem in njegovim glavnim mestom Parizom so pa hrumeli taki orkani, da so povzročili več milijonsko škodo in zahtevali 14 človeških žrtev. Vsled tolikšnega premikanja zračnih plasti, se nam bržkone obeta huda zima, ki nas doslej še ni obiskala.

Zadosti jih je imela!

Te dni je umrla v Parizu sedem in trideset letna ženska, ki je tehtala 216 kilogramov. Ko so jo pokopavali je moralo osem krepih mož nositi njeno trugo.

Smrt med sejo.

Beograjski župan, ugleden radikalni politik, dr. Marjanović je nenadoma umrl ravno ko so na seji glavnega odbora radikalne stranke določevali kandidatne liste. Zadel ga je kap in je bil tekom desetih minut mrtev. Smrt je zborovalce zelo pretresla.

cah popisano bilo. Rojen je bil 12. svečana 1774. v Bodrežu na Goriškem.

»Vredništvo« pa je pristavilo v o-smrtnico: »Tudi Novice se jokajo na grobu rajnčiga, ki jim je bil od per-viga začetka noter do zadnje ure zvest prijatelj.« In še je uredništvo pozdravilo Cigaletovo misel o življenjepisu in pozvalo dopisnika in pokojnikove prijatelje, »de bi z združenno pomočjo sestavili« življenjepisa in ga poslali.

Pretekel je mesec in dne 2. rožniga cveta je bila uvodna pesem v listu:

Solzica Novic

ranjciemu visokozašlužnemu gospodu

Balantu Stanicu,

goriškemu korarju itd.

gorečimu podporniku družbe zoper terpinčenje živali.

Ne zavid'mo ti sladkosti raja,
Jo zasluži Tvoja glava siva,
Vender mračna nas bridkost obhaja,
Slišat', de te rahla perst pokriva.

Manj papirnega denarja.

Finančni minister je izdal odlok, da se bo obtok bankovcev znižal za 100 milijonov lir. Ali se bližamo lepim časom cekinov in tolarjev?

Carinski dohodki Jugoslavije.

Od aprila do konca leta je dobila jugoslovanska carinska uprava 1 milijardo, 1 milijon in 903.809 dinarjev carinskih dohodkov.

Prosvetna zveza.

Z novim letom se je začelo po društvih veselo živahno gibanje. Priglašajo se vedno nova društva. Odposlanci Prosvetne zveze so v preteklem tednu imeli 8 predavanj. Da se bo društveno delo poglobilo, svetujemo vsem društvom, naj zastavijo vse svoje moči za razširjanje »Našega čolnčiča«. List je najboljšje mladinsko in družinsko glasilo, stane samo 6 lir na leto, prinaša krasne članke in lepe slike. Naročite ga pri upravi »Našega čolnčiča«, Via Mameli 5, Gorizia.

Darovi.

Za Slovensko sirotišče: Zadruga zveza v Gorici v počastitev zlatomašniškega jubileja velezaslužnega dr. Antona Gregorčiča 500 L. Bog poplačaj! Zlatomašnika pa kličemo: Na mnoga leta!

Za Alojzijeve: V počastitev zlatomašniškega jubileja velezaslužnega g. dr. Antona Gregorčiča daruje Zadruga zveza v Gorici 500.— L. Ljudska posojilnica v Šempetru 100.— L. Bog stotero poplačaj!

Listnica uredništva.

I. J. Vrabčec: Po zakonu sicer dosegljivo, toda v praksi in današnjih razmerah skoro neizvedljivo.

A. B., Černice: Če oddaste obveznice kaki banki, Vam izplača obresti; če držite obveznice doma, Vam jih bo država ob svojem času izplačala z obrestmi vred. Lahko jih pa seveda tudi prodaste.

M. K., Volče: Preveč osebno; ne spada v list. Poročajte kaj drugega!

Listnica uprave Potrjujemo prejem naslednjih zneskov za naročnike: Planina (Vipava) 211 L, Goče 285 L, Col 810 L, Sv. Križ Cesta 225 L, Libušnje 930 L, Livek 300 L, Kred 600 L, Sv. Lucija 690 L, Pečine 225 L, Idrija 348.75 L. Prisrčna hvala! — Sebastjan Urđih, Zadenice (Moravsko) naročnina plačana do 15. V. 1925.

Za Korsičev spomenik.

Človekoljubna misel mladih učiteljev, postaviti umrlemu vzgojitelju spomenik, je našla odmeva v srcih mnogih stanovskih tovarišev in prijateljev. Po 50 Lir darujeta gospoda Klančič Peter, bivši predsednik prosvetnega društva »Prešeren« v St. Petru pri Gorici in Lutman Jožef (Popo) iz Štandreža. Da bi našla več posnemovalcev.

Prispevke sprejema učitelj Bratuž Marij, Via Ponte Isonzo 17, Gorica.

OSMICO, kjer toči izvrstno kapljico po najnižji ceni, je odprl ter se priporoča za obilen obisk — Avgust Figelj. Solkan — Sv. Gorska cesta šte. 85. Podprevalj.

Se cedi ti z lica pót in rōsa

Za ljudi, živalico preganjano:

Kar nevtagama jeklena kosa

Trudnimj sercu udari smértno rano! —

Komur serce, kakor tebi, bije:

»De bi vsaka stvarca srečna bila.«

Mu solzica gorka lice oblije,

De ti luč življenja je ugasnila.

Vsjač človečnosti si lepe klice,

Vidil, de so berst obilo gnale,

Gledal tu obetne njih cvetice:

Sad ti unkraj groba bodo dale,

Deblo usmiljenja bo rastlo obširno,

V hlad sprejemalo ljudi, živali,

Ki bodo v zavetji njega mirno,

Póžno Tvoj spomin še blagrovati.

(Jera)-n.

Na goriškem pokopališču pa se je dvigal iznad svežega groba spomenik, ki ga je postavila gluhomemnica svojemu ustanovitelju in dobrotniku, ki je v latinskem jeziku govoril o »možu v delavnosti, zmernosti, radodarnosti odličnem« še v pozne čase — v gorah pa je živel in še živi v srcih našega ljudstva dobri — cerovščkov gospod.

Evangelisti sloge.

Bivše skupno glasilo primorskih Jugoslovancev dnevnika »Edinost« priobčuje že cel mesec neprestane strupene napade na politično organizacijo goriških Slovencev, ki spominjajo zelo na predvojna politična prerokovanja na Kranjskem. »Gor. Straža« se kot resen političen list ni hotela spuščati v take nižave in je raje molčala, kar odgovarja popolnoma željam politično zrelega goriškega ljudstva.

»Edinost« je kljub temu še naprej napadala in pozivala na boj, razume se, da v imenu edinosti, sloge in narodnega bratstva. Napadala nas je celo v božičnem uvodniku in na novo leto. Mi smo molčali in mislili raje na resne stvari. Ljudje so se na Goriškem povpraševali, s kom se »Edinost« prav za prav prepira, ko ji vendar nihče ne odgovarja in se nihče z njo ne bavi.

In vendar se je nekdo zanimal za strupene napade »Edinosti«. To so bili Italijani, in sicer tržaški »Piccolo«. Začel je priobčevati članke »Edinosti«, tako da je nastal zelo zanimiv položaj: mesto da bi se borila »Edinost« in »Goriška Straža«, je nastal boj med »Edinostjo« in »Piccolom«. O napadih tržaških strankarjev na goriške Slovence so bili bolj poučeni Italijani kakor naše goriško ljudstvo. Zadeva bi bila precej smešna, ako bi ne bilo obnašanje »Edinosti« ugledu našega naroda silno škodljivo. Iz »Edinosti« so namreč zvedeli Italijani, da obstoji med Jugoslovani spor in strupeno pisanje tržaških strankarjev je prepričalo Italijane, da je spor zelo hud, globok in grd.

Človek je mislil, da se bo »Edinost« spametovala in utihnila, brž ko je videla svoj prvi članek v »Piccolu«. To ji je bilo lahko, ko ji vendar »Straža« sploh ni odgovarjala in se na Goriškem nihče ni brigal za njene napade. Kaj še! Po božičnem članku je priobčila še novoletnega in potem še enega proti Goričanom. Razume se, da imenu sloge, edinosti in narodnega bratstva! Bog razumi njihovo delo za narodno slogo! Bori se kakor levi za narodno slogo in bratstvo s tem, da tolčejo s kladivom po svojih goriških bratih. Kar imenujejo navadni ljudje prepir, kreg in hujškanje, to imenujejo Tržačani sloge. Mi bi jim končno ne zamerili, ker vemo, da so Tržačani politiki, ki spadajo v predvojne čase in niso več odgovorni za to, kar delajo v naši dobi. Oni našega časa ne razumejo, vozijo po starih tirih ter se kregajo o slogi in edinosti, ki je kakor smo dokazali, hinavščina vseh hinavščin. Človek bi jim odpustil tudi to. Toda hudo je, da se peča z njihovo bedarijo italijanska javnost. Mi ne moremo prenesti, da se »Piccolo« vtikuje v naše razmere. Zakaj dela »Edinost« tako politiko? Ali je zginil pri »Edinosti« res vsak narod-

ni čut? Nehajte že vendar, vi aposteljni in evangelisti sloge!

Toda gospodje Tržačani ne neha-jo! Priobčili so v torkovi številki članek, v katerem pravijo, da je vsega kriv — Šček. Bog se usmili prijatelja Ščeka. Tako jim leži v želodcu, da sanjajo o njem celo po noči. Ko so bolni in jih stresa mrzlica, fantazirajo o Ščeku in njegovih črnih nakanih. Šček je vsega kriv! Zadrži, ko je bil potres v naših krajih, se čudimo, da ni napisala »Edinost«, da je tega kriv Šček. Vsaki krat ko bo toča udarila naše vinorejce, naj vedo kmetje, da je tega kriv Šček. Vsega je kriv Šček in konec besedi. Da je »Edinost« napadala Goričane in da je »Piccolo« priobčil njen članek, je seveda kriv tudi Šček. Človek bi ne mogel verjeti, ako bi ne bilo napisano v »Edinosti«. In vendar je napisano črno na belem! Napisano je celo, da je Šček v zvezi s »Piccolom«, ki je Ščeka nedavno napadal, da organizira na Vipavskem ljudstvo proti Italiji. Ubogi Šček! Napadajo ga Italijani, napadajo ga komunisti, napadajo ga tržaški prvoboritelji! K sreči, da se Šček za take stvari ne mení in gre mirno svojo pot naprej!

Tržaške evangeliste sloge pa bi bilo potrebno vtakniti v sanatorije, ker so bolni od bolezni, ki se imenuje ščekomanija. Morda bi bilo pa boljše, da bi se vzela v roke brezovka, ki je najboljši lek za take bolezni.

Gospodarstvo.

Trgovina med Rusijo in Anglijo.

Zadnje čase so časopisi precej pisali, da se bodo pretrgale vse vezi med boljševiško Rusijo in konservativno Anglijo. Zelo zanimivi so radi tega podatki v trgovini med tema dvema svetovnjima državama. Rusija je izvozila v Anglijo v času od septembra lanskega leta do letošnjega septembra za preko 100 milijonov rubljev blaga v zlatu. Angleži so pa prodali Rusom od začetka januarja do konca letošnjega septembra za 40 milijonov rubljev blaga. Predvsem so prodajali bombaž, soliter in baker.

Vinska letina na Goriškem.

Trgatev je letos dala po uradnih podatkih 163.820 hl vina. V Brdih so pridelali 28.000, vipavca 80.450, v goriški okolici 2800, na Krasu 11.670, v Furlaniji pa okroglo 40.000 litrov.

Skupno približno 20.000 hl manj kot lani. Temu je pa vzrok toča, ki je zadela ravno najbolj vinorodne kraje naše dežele. Le Kras in spodnja Furlanija imata letos več pridelka kot lani. Srednje vinske cene se vrtijo krog 150 — 160 lir za vipavca, 210 — 220 lir pa za hl blica. Vendar pa ni vinska kupčija še Bog ve kako v razmahu, ker je konkurenca še vedno precejšnja.

gla, ker so jo noge bolele. Preiskali so vodnjake ter jo našli utopljeno v Bezgovem vodnjaku. Storila je to v zmedenosti. Bila je stara 65 let, usmiljenega srca ter spoštovana. Bog ji je bil gotovo usmiljen! — V Mančah so pri Štokeljnovih zgubili dve hčerki: 17 letno Marijo in 14 letno Karolino. Prva je bolehal tri leta, druga pa le 14 dni. Hud udarec za stariše. Pokojni sestri sta bili pridni ter sta obe zelo lepo umrli.

Sveto pri Komnu.

Redek slučaj. Sporočamo Vam, da je na dvorišču posestnika Makovec Angelja, št. 27. v Svetem pri Komnu popolnoma ozelenela trta, kakor v juniju mesecu. To je zelo redek slučaj v naravi, da trte po zimi pogajajo.

Sežana na Krasu.

Na sežanski trg je bilo prignanih 666 glav živine. Živina je bila preiskana od 2 gg. živinozdravnikov ter je bila vsa zdrava. Najboljše sred-

stvo proti kužni bolezni »slinovki« (afta epizotica) je živo apno, katerega prah se posuje v hlevu: dobro je tudi, če se voda v lužah (kalih) razkuži z živim apnom. — Prihodnji tržni dan v Sežani bo dne 12. januarja 1925.

Bukovo.

Tukajšnji dekliški krožek je priredil preteklo nedeljo krasno igro »Dve materi«. Igra je polna lepih, pretresujočih prizorov; vrle mladenke so svojo nalogo izvrstno rešile. Vsestranski uspeh prireditve naj krepí prvi dekliški krožek v naših hribih, da svoje kulturno delo nevstrašeno nadaljuje Bogu v čast in sebi v ponos! Dokler je med nami toliko požrtvovalne mladine nimamo strahu pred bodočnostjo. Vrle mladenke, le pogumno naprej!

Erzelj.

18 mesecev ni bilo tu smrtnega slučaja. Zdela se je, da je smrt na nas pozabila. Pa kar je zamudila, je tem hitreje nadomestila. Od aprila do konca leta smo imeli osem mrličev. Umrli je tudi Andrej Jejčič, ki je dolgo bolehal. V svojem življenju je večkrat smrtno zbolel in zato enajstkrat prejel sv. poslednje olje. — Nenadoma in neprevidena pa je umrla tu soproga nekoga tržaškega učitelja, ki je bivala na letovišču v šoli. Prišla je k nam, da se v našem dobrem zraku počivi, pa ji je smrt vse račune prekrizala.

Iz Štanjela.

Pokopali smo v torek pred novim letom Franceta Zega iz Kobdilja, ki je po kratki bolezni previden s sv. zakramenti v Gospodu zaspal. Mož ni slovel po svoji učenosti, a znan je bil po svoji delavnosti in pridnosti. Malo je kmetov, ki bi bili toliko zemlje prevrgli kakor on. Njegovo geslo je bilo: moli in delaj! V tem je videl svoj poklic in iskal svojo srečo, katero je tudi našel, kakor upamo. Bog bodi njegov plačnik.

Staroselo.

Pri nas je med fanti navada, da vsako leto na sv. Štefan krstijo ali bolje rečeno, zapijejo 17., 16., in celo 15. letne fantiče. Ta navada ima svoje jako slabe posledice. Takozvani fantovski kolovodje prigovarjajo nezrelim mladičem, da naj plačajo na sv. Štefan za vino, ker potem bodo še le pravi fantje. »Ko plačate« — tako jim pravijo — »potem lahko kadite, kvartate, pijete, plešete in se veselite kakor znajo le pravi fantje«. In res! Ubogi mladeniči, kmalu jih vidiš kaditi in več ali manj zapravljeni. Marsikateri mladenič pride na kriva pota, ki ga vedno bolj peljejo v pogubo, zlasti v pijančevanje. Žalostno je slišati, ko si mladeniči dajejo drug drugemu korajžo: Zdaj smo mladi, zdaj ga pijmo! Nič jih ne briga, kako je na domu, če imajo mlajši bratci, sestre, matere dovolj sredstev za preživljanje. Samo da je njihovim strastem ugodeno, pa so zadovoljni. Opustite vendar že enkrat te grde navade in ustvarite si drugačno, poštenejše življenje! Naj za danes zadostuje, drugič še kaj.

Idrijske novice.

Slovo obč. komisarja.

Naš občinski komisar general Castellazzi nas je zapustil. Hvala Bogu! Veliko dobrega bi bil

napravil našim davkoplačevalcem, ko bi se ne bil sploh nikdar pokazal v Idrijo. Občutno je pritisnil obč. delavce, uslužbence in sirote. Potom lepakov se ta ljudski dobrotnik tako laskavo poslavlja od dragega mu meščanstva, da bi mu kar na kolnih roke poljubili, ako ne bi poznali njegovega dela in njegovih dobrot, katere je le sebi delil, občanom pa občutne udarce, ki se deloma že čutijo, deloma pa jih šele bomo čutili. Marsikaj bi mu še imeli napisati v slovo, pa mu želimo le srečno pot ter nobenega snidenja več.

Neprevidnost s strelivom.

V pondeljek dne 29. m. m. je l. likajne, rudar, stanujoč v Rižah pilil neko patrono, da bi si iz nje napravil prižigalnik. Pri tem delu se mu strelivo razpoči ter ga močno raní po glavi in roki. Pripeljali so ga v goriško bolnišnico.

Nesreča pri delu.

V soboto 3. t. m. je Ivan Močnik, izučeni kovaški pomočnik, stanujoč na Brusovšu št. 486, sekal doma drva. Kar naenkrat, ko udari s sekuro po panju, počí strel in nesrečni fant leži na tleh. Močan pok je takoj privabil obilo ljudi, ki so fanta dvignili. Vendar je šel še sam domov, toda pozneje je občutil hude bolečine. Ranjeno ima desno roko ter desno stran prsi. Strelivo se je nahajalo v panju. Kako je prišlo notri je neznano.

Stanovanjska kriza.

Pomanjkanje delavskih stanovanj se pri nas še vedno občuti. Rudarja dajo v pokoj, par mesecev mu puste še stanovanje v rudniški hiši, potem mu pa pošljejo odhodnico in opomin naj stanovanje do tega in tega časa sprazni. Če se to ne zgodi, mu postavijo pohoštvo pod kap. Veliko se je že ugibalo kako bi se opomoglo tej krizi, pa ni od nikjer nobene rešitve. Nešteto družin je, ki žive skupaj z drugimi družinami v enem stanovanju. Do mraza je bilo nekaj revnih družin celo na prostem, sedaj na zimo jim je občina nekaj za silo priskrbelo. To pomanjkanje stanovanj ni nič čudnega, saj se že celih 10 let ni zgradila nobena hiša in pred vojno so bila itak vsa stanovanja zasedena. Koliko je pa danes tu italijanskih družin, ki imajo svoja stanovanja, koliko v tem času novoporočenih, in koliko velikih stanovanj imajo po nepotrebnem v posesti javna oblastva in nekateri gospodje?! Skrajni čas je, da se gospodje pri rudniku in višjih mestih v tem važnem vprašanju, ki tlači zlasti uboge rud. vpokojence in vdove, resno zavedo svoje dolžnosti in vse potrebno ukrenejo, da se to zlo olajša.

Brezposelnost.

Zopet je prišlo novo leto. V prejšnjih časih je tukajšnji rudnik ob novem letu vzel v delo vse rudarske sirove, ki so dopolnili 16. leto. Danes so fantje stari po 24 let in še vedno čakajo, kedaj dobe kruha pri domačem rudniku. Ubogi starši pa jih seveda morajo preživljati. Čudno je, ker tako potrebujejo par sto delavcev pri raznih obratih, pa jih ne vzamejo. Tudi v tem oziru je nujno potrebna pomoč od merodajnih oblastev. Prav uljudno prosimo našega gosp. poslanca dr. Besednjaka, da bi pri vladi v tem oziru posredoval.

Kaj je novega na deželi?

Vrtojba.

»Slov. Čitalnica« v Vrtojbi ima v nedeljo dne 11. jan. 1925. ob 3. uri pop. svoj redni občni zbor.

Iz Kanala.

Torkova prireditve »Marijine družbe« v Kanalu je nad vse dobro izpadla. V dvorani je bilo natrpano občinstva, ki je sledilo poteku igre z napeto pozornostjo. Izborna zamišljene slike in prizori so kazali vso pestrost v dobrem izvajanju. Prihodnjo nedeljo se ta božični večer ponovi. Poročali bomo kaj več v »Našem Čolnihu«.

Goče.

(Smrtna nesreča.) Pri Tončkovih na Gočah so imeli skrbno in dobro maffer, ki je bolehal že več let; pred nekaj časom jo je zadela kap na jezik. Proti koncu leta se ji je tudium nekoliko omračil. 20. decembra pa je vstala zgozdaj kot po navadi, ter rekla, da gre k spovedi. Domače je zelo zaskrbelo, ker je ni bilo dolgo nazaj. Daleč ni mo-

Naznanjamo s potrjim srcem, da je umrl — previden s sv. zakramenti — dne 31. decembra 1924 naš ljubljani soprog, oče, tast

ANTON LIČEN

posestnik v Sv. Križu.

Obenem se zahvaljujemo preč. g. župniku in oo. patrom, pevcem in vsem, koji so spremljali pokojnega na zadnji poti.

Žalujoči ostali.

Antonija vdova Ličen
Ivan, Marjo, Avgust, Anton, sinovi.
Jožefa, hči.
Ivana Slokar, nevesta.

Književnost in umetnost.**Sobotni koncert v Gorici.**

Že dolgo časa ni Gorica imela prilike slišati takega petja kot v soboto dne 3. januarja. »Slovenski kvartet« iz Ljubljane je na povabilo »Pevskega in glasbenega društva v Gorici« pel v dvorani Trgovskega doma. Ni le naša sodba, da je ta kvartet najbrže najboljši kar jih Slovenci premoremo.

Že spored kvarteta sam je bil kaj spretno izbran. Pele so se po večini take skladbe, ki jih doslej še ni bilo slišati v Gorici.

Prva točka sporeda je bila skladba goriškega odvetnika Vincija. Kvartet je zapel njegovo na Zupančičevo besedilo uglasbeno skladbo »Zvezde žarijo«. Skladatelj je tu popolnoma zadel slovenski duh besedila, človek bi kar ne verjel, da je skladatelj Italijan. Čudovito lepo so popelali Försterjevega »Spaka«: vso dramatično silo, ki jo je položil skladatelj v skladbo, so pričarali ti umetniki na dan. Najbolj so pa navdušile občinstvo narodne pesmi, ki jih je priredil Marolt, učitelj in organizator teh štirih umetnikov. Ta večer smo spoznali kak zaklad se skriva v naši domači pesmi. Basov »Bim, bom«, v »Soldaškem bobnu« je še dolgo potem odmeval v naših srcih.

Vsi štirje glasovi so se zlivali drug v drugega kot mavrične barve. Le tu pa tam je drugi bas nekoliko zatopil ostale. Intonacija je bila čista kot na klavirju. Njih pianissimi so bili kot dih lahni. Pa tudi zaokrožili so jo v »Kregata se baba in devojka«, da se je človeku nehote obraz razlegel na smeh. Le pri mogočni »Atila in ribič« se je poznalo glasovom malce utrjenosti in ni prišla vsi sila dramatične slike tako plastično na dan kot na dveh kvartetovih koncertih v Ljubljani. Goričani smo ta večer slišali lepo petje, in smo štirim pevcem in njihovim g. Maroltu iz srca hvaležni. Pevski zbor »Matičin« je ta večer zastavil vse sile, da bi prišel do veljave. Njegov trud tudi ni bil zaman: dosegel je uspeh. Vendar ga je umetniška vrednost kvarteta visoko nadkriljevala. Priznati pa je treba, da je zbor od zadnjega nastopa nekoliko napredoval. Glasovi, osobito moški, so sicer še zelo nekladni. Tenor je vse preveč svetel in odprt.

Zborov spored je nudil primeroma zelo lahke skladbe. Vendar je bilo vse nekam brez življenja in pažnje na dinamiko. »Biljano« je zbor podal premalo živahno.

Pričakujemo, da bo zdaj po raznih nastopih, sicer nam ljubih gostov, dal tudi zbor »Matiče« lasten koncert. Veljaj načelo, da se v plemeniti tekmi razmahnejo vse naše kulturne sile!

R. B.

Razstava slovenskega portreta.

Narodna galerija v Ljubljani hoče nadaljevati nazorno proučevanje naše umetnostne preteklosti, ki ga je pričela pred dvema letoma z veliko zgodovinsko razstavo slovenskega slikarstva. V programu ima niz historičnih razstav posameznih dob in panog umetnosti, ki naj omogočijo podrobnejši pogled v preteklost naše tvorbe. Kot prvo točko tega programa hoče Narodna galerija spomladi l. 1925. uresničiti veliko razstavo slovenskega portreta, ki naj obsega dobo od začetka 17. stol. do danes. Da bo mogla izvršiti svoj namen z dobrim umetniškim uspehom, potrebuje vsestranske pomoči in sodelovanja z dejanjem in nasvetom. Zato se obrača na slovensko javnost s prošnjo, naj ji javi nahajališča za razstavo primernih portretov brez ozira na provenienco: lastnike takih del pa prosi, naj ji javijo njih število in velikost ter naslov portretiranja. Ko bodo na ta način zbrani podatki o materialu, bo Narodna galerija z ogledom na licu mesta izbrala za razstavo važna dela in prosi že danes lastnike, naj jih z ozirom na veliko kulturno vrednost njenega podjetja posodijo; obvezuje se, da jih brez poškodbe in pravočasno vrne lastni-

kom. Vsi podatki in priglasili naj se naslovijo: Narodna galerija, Ljubljana, Šolski drevored.

Listnica Kmetstvo - delavske zveze in političnega društva »Edinosti« v Gorici.

1. A. Ajba: Če hočete, da Vam tajništvo napravi rekurz, zglasite se čimprej v tajništvu. Tajništvo ne more napraviti rekurza, če nima podatkov.

2. K. A. Stanjel: Društvo invalidov ima svoj sedež v Gorici, Via Mazzini št. 7. Glede invalida F. A. bo tajništvo posredovalo.

3. K. I., Ponikve 6: V smislu min. odloka od 9. avg. 1924. ste dolžni plačati istočasno z občinsko užitnino tudi eno odstotno pristojbino od zaklanih svinj.

4. L. Mihael, Stržišče: V zadevi občinskih zemljišč bo tajništvo K. D. Z. v kratkem sklicalo sestanek strokovnjakov. V »Gor. Straži« bomo potem priobčili natančna tozadevna pojasnila.

5. V. Trnovo: Vaše poročilo smo prejeli. V kratkem ustrezemo Vaši želji.

Tajništvo.

Izgubljeno.

V petek dne 2. jan. 1925. je izgubil Baže Franc iz Podkrajja pri Colu invalidno knjižico št. 23.172. Kdor jo najde naj jo prinese upravi lista. Izgubljena je bila na potu na »Banco d'Italia«.

»Goriška Straža«

v vsako hišo

Svečnica.

»Katoliško tiskovno društvo« (oddeleksvečarna) ima v zalogi veliko izbiro voščenih sveč, navadne in boljše vrste. Kupuje se čebelni vosek po najvišji dnevni ceni.

Razpis tajniške službe.

Podpisano županstvo razpisuje službo občinskega tajnika do 15. januarja 1925.

Prosilci naj predložijo:

- 1) običajno spričevalo dobrega нравnega vedenja,
- 2) kazenski list (fedina penale),
- 3) domovnica ali dokaz, da posedujejo italijansko državljanstvo,
- 4) spričevalo dovršenih študij,
- 5) diplomu za izvrševanje tajniške službe.

Prosilci morajo biti popolnoma večji v govoru in pisavi italijanskega in slovenskega jezika. Prosilci, ki so dovršili kako srednjo šolo, a niso že dobili tajniške diplome, se morajo obvezati, da položijo izpit pri prihodnjih skušnjah.

Nastop službe s 15. januarjem. Mesecna plača po dogovoru.

Ročinj, dne 29. decembra 1924.

ŽUPANSTVO ROČINJ

Župan:

GORJUP ANDREJ m. p.

NA PRODAJ je orehov in mahagonijev rimeš (obloga). Šušmel, Via Rabatta 10.

LEP MRJASEC za pripuščanje svinj v Gor. Branici pri Dolancih št. 16.

PRODA SE zelo ugodno industrijsko podjetje na Rakeku, obstoječe iz parne opekarne s kapaciteto za en milijon opeke, parne žage s polnim jarmanikom in mlina s tremi kamni. Poleg podjetja je posestvo z njivami, travniki in gozdom. Ponudbe je poslati na Zadržno zvezo v Ljubljani, katera daje tudi eventualno potrebne informacije.

MLIN NA PRODAJ! V Istri se vsled odpotovanja proda na ugodnem mestu mlin in motor na nafto.

Širite »Goriško Stražo«!

MLATILNICA NA PARO v najboljšem stanju se vsled bolezni takoj proda.

Valuta.

Dne 7. januarja si dobil:

za 100 franc. frankov	128.25 do 129.25 Lir
za 100 belg. frankov	117.50 do 119.50 Lir
za 100 švic. frankov	461.— do 464.— Lir
za 100 češ.-slov. kron	71.50 do 72.50 Lir
za 100 dinarjev	36.90 do 37.20 Lir
za 1 šterling	112.10 do 112.60 Lir
za 1 dolar	23.65 do 23.75 Lir
za 1 zlato marko	448.— do 450.— Lir
za 100 avst. kron	0.0380 do 0.0340 Lir

Beneške obligacije.

Dne 7. januarja: Srednji kurs L. 78.91, v Trstu 80.97; v Milanu 78.75, v Rimu 79.45 L.

MOTOR NA NAFTO, najbolje ohranjen, 12 HP, z voznim podstavkom, se takoj proda. Redka prilika! Naslov pri upravi lista.

VELIKO POSESTVO PODROTEJA pri Idriji, obstoječe iz valjčnega mlina, treh hiši, garaže, travnikov in gozdov se proda po ugodni ceni. Pojasnila pri »Občnem konsumnem društvu«, v Idriji.

Fotografski atelje A. Jerkič

se priporoča svojim cenj. klijentom.

Gorica -- Corso G. Verdi 36.

Kavarna ~~Principe~~ Umberto in slaščičarna

lastnik D'ATRI MARIJ
Corso Verdi 1. (Hiša Marzini v Gorici).

Elegantno shajališče, dvorana z biljardom. Najboljša kava espres, napolitanske sladice, izvrstno pecivo, najboljša čokolada, likerji prvovrstnih trdk. Delikatese domačih in tujih kolonij.

ABADIE?

Evo vam

Abadie!

Najizvrstnejši
cigaretni papir

Fotograf JOSIP NARDIN

se je preselil iz ul. Via Carducci na Koren, nasproti Attemsove palače.

MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA

(Gradska štedionica)

v LJUBLJANI

Stanje vložnega denarja preko 125 milijonov dinarjev ali 500 milijonov kron. Sprejema vloge na hranilne knjižice in tekoči račun proti najugodnejšemu obrestovanju.

Zlasti plačuje za vloge po dogovori v tekočem računu najvišje mogoče obresti.

Jamstvo za vse vloge in obresti, tudi tekočega računa, je večje kakor kjerkoli drugod, ker jamči za nje poleg lastnega hranilničnega premoženja še mesto Ljubljana.

z vsem premoženjem in davčno močjo. Ravno radi tega nalagajo pri njej tudi sodišča denar mladoletnih, župni uradi cerkveni in občine občinski denar. Naši rojaki v Ameriki nalagajo svoje prihranke največ v naši hranilnici, ker je

popolnoma varna.

Teod. Hribar (nasl.) - Gorica

CORSO VERDI 32 - - (hiša Centr. Posoj.)

Velika zaloga češkega platna iz znane tovarne Regenchart & Haymann, vsakovrstno blago za poročence kakor tudi velika izbira moškega in ženskega suhna. Blago solidno! Cene zmerne!

Prva slovenska trrdka**JOSIP KERŠEVANI**

Gorica, Piazza Duomo št. 9 (desno)

priporoča svojo trgovino najizvrstnejših šivalnih strojev iz svetovno znane nemške tovarne »MUNDLOS«, dvokoles znamke orig. »KOLUMBIA«, belgijskih pušk ter vse k temu spadajoče predmete. Brezplačen poduk v umetnem vezenju, šivanju in krpanju. Lastna mehanična delavnica in popravilavnica Piazza Duomo 5 (vogal ulica Rabatta).

Plačam najvišje cene za kože lisic, podlasic, kun, zajcev, mačk, veveric, jazbecov i.t.d. i.t.d. Prodajam pasti in posebno meso za lov na divjačino.

Delavnica za strojenje in barvanje. Nihče nima pravice kupovati zame.

Walter Windspach - Gorica
Via Carducci št. 6.

Pozor na izpremenjeni naslov!